

Ακολουθία του Σαραντισμού και Ευχές προ του Βαπτίσματος

/ [Πεμπτούσια](#)

Η μελέτη του ιεροδιακόνου Καισάρου (Δημήτριου) Χρόνη για την Ποιμαντική και τελετουργική προσέγγιση του μυστηρίου του Βαπτίσματος (προηγούμενη δημοσίευση: www.remptousia.gr/?p=86482) υπεισέρχεται σε δύο λίγο μελετημένες πτυχές της εισόδου του πιστού στην Εκκλησία: το Σαραντισμό και τις προβαπτισματικές ευχές.

Ακολουθία της σαρακοστής ημέρας

Στην πρώτη προβαπτισματική ακολουθία ο ιερέας εύχεται για το νήπιο «**ἀξίωσον προσκῆσαι τον ἐπίγειον ναόν**». Τώρα το νήπιο προσάγεται στον οίκο του Θεού.

Ο εκκλησιασμός του βρέφους δεν είναι απλά η τελευταία προβαπτισματική ακολουθία, αλλά και η πιο επίσημη. Για το λόγο αυτό παρευρίσκεται, εκτός από την μητέρα και ο ανάδοχος. Αποτελεί θα μπορούσαμε να πούμε, την πρώτη κοινωνική εμφάνιση του παιδιού, το βαθύ νόημα της οποίας είναι η αφιέρωσή του στο Θεό. Έχει δε διπλό χαρακτήρα. Αφορά και στη μητέρα και στο βρέφος[113]. Αναμφίβολα πρόκειται για την πιο γνωστή και συχνότερα τελούμενη προβαπτισματική ακολουθία.

Πηγή: <http://www.rpn.gr/>

Η ακολουθία του σαραντισμού, όπως τελείται σήμερα, αποτελείται από τέσσερις ευχές, ή για να ακριβολογούμε από δύο ζεύγη ευχών[114]. Από τις ευχές αυτές μόνο η Τρίτη απαντάται στο Βαρβερινό κώδικα 336 του 8^{ου} αιώνα, ενώ οι υπόλοιπες είναι μεταγενέστερες[115].

Το πρώτο ζεύγος των ευχών αναφέρεται στη μητέρα, και το δεύτερο στο παιδί. Για τον λόγο αυτό η Εκκλησία έλαβε μέριμνα να διαβαστούν οι δύο πρώτες ευχές, την τεσσαρακοστή ημέρα, για την μητέρα, στην περίπτωση που δεν ζήσει το παιδί της ή για την γυναίκα που απέβαλε[116]. Επίσης οι δύο τελευταίες διαβάζονται στο παιδί, στην περίπτωση που δεν ζει η μητέρα[117].

Στις ευχές της ακολουθίας αυτής, εκφράζεται και πάλι ευγνωμοσύνη προς τον Θεό για τη γέννηση του βρέφους και τη διάσωση της μητέρας από τους κινδύνους του τοκετού.

Η μητέρα ως συνδημιουργός του Θεού, δέχεται την ευλογία του Θεού, από τον λειτουργό· δέχεται και την συγχώρεσή Του για ότι δεν έκανε σύμφωνα με το θέλημά Του. Η μητέρα έρχεται στο ναό για να αναθέσει το παιδί της στην κοινή

μητέρα όλων μας, την Εκκλησία. Η μητέρα δεν είναι πλέον μόνη της· σκύβει, μαζί με το βρέφος, το κεφάλι της. Μητέρα και βρέφος, συνεχίζουν να είναι μαζί και μετά τον τοκετό[118].

Αλλά και το βρέφος προσάγεται για να ευλογηθεί, να «εκκλησιαστεί» και να προσφερθεί στον Θεό, πάλι κατά το πρότυπο του Κυρίου, που την σαρακοστή ημέρα από την γέννησή του οδηγήθηκε στο ναό των Ιεροσολύμων[119]. Δέχεται την χάρη του Δημιουργού. Σχηματίζεται με το σώμα του το σημείο του σταυρού μπροστά στις πύλες του ναού. Εισάγεται στα ανάκτορα του Θεού, στον ουρανό, προτύπωση του οποίου είναι ο επίγειος ναός και ιδιαίτερα το ιερό βήμα. Ο σταυρός γίνεται για το νεογέννητο η θύρα του παραδείσου. Σαράντα μέρες πριν, αντίκρισε το αισθητό φώς. Και τώρα αξιώνεται να αντικρίσει και το νοητό φώς. Συναριθμείται, πλέον, με τα τέκνα της αγίας μας Εκκλησίας[120].

Η είσοδος του βρέφους στο άγιο βήμα, έχει το νόημα της αφιέρωσης του ανθρώπου στο Θεό[121].

2.3: «Τάξις γινομένη πρό τοῦ ἁγίου βαπτίσματος».

Με την επιγραφή **«Τάξις γινομένη πρό τοῦ ἁγίου βαπτίσματος»**, εισάγεται στα εν χρήσει Ευχολόγια, μια σειρά ευχών, που σήμερα λέγονται αμέσως πριν του αγίου βαπτίσματος στον νάρθηκα ή στο κάτω μέρος του ναού. Ο ιερέας φοράει μόνο το επιτραχήλιο του και το βρέφος κρατείται από τον ή την ανάδοχο με το πρόσωπο στραμμένο προς την ανατολή[122].

Μετά την πρώτη εμφύσηση και την τριπλή σφράγιση στο όνομα της αγίας Τριάδος, ακολουθεί η **«εὐχή εἰς το ποιῆσαι κατηχούμενον»** («**Ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου, Κύριε, ὁ Θεὸς τῆς ἀληθείας, καὶ τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου σου Πνεύματος, ἐπιτίθημι τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τὸν δοῦλον (τὴν δούλην) σου (τόνδε) (τήνδε) τὸν καταξιωθέντα (τὴν καταξιωθεῖσαν) καταφυγεῖν ἐπὶ τὸ ἅγιον ὄνομά σου, καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν πτερύγων σου διαφυλαχθῆναι. Ἀπόστησον ἀπ' αὐτοῦ (αὐτὴν) τὴν παλαιὰν ἐκείνην πλάνην, καὶ ἔμπλησον αὐτὸν (αὐτὴν) τῆς εἰς σὲ πίστεως καὶ ἐλπίδος καὶ ἀγάπης, ἵνα γινῶ ὅτι σὺ εἶ Θεὸς ὁ μόνος, Θεὸς ἀληθινός, καὶ ὁ μονογενὴς σου Υἱός, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καὶ τὸ Ἅγιόν σου Πνεῦμα. Δὸς αὐτῷ (αὐτῇ) ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς σου πορευθῆναι, καὶ τὰ ἀρεστά σοι φυλάξαι· ὅτι ἐὰν ποιῆσῃ αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτοῖς. Γράψον αὐτὸν (αὐτὴν) ἐν βίβλῳ ζωῆς σου καὶ ἔνωσον αὐτὸν (αὐτὴν) τῇ ποιμνῇ τῆς κληρονομίας σου. Δοξασθήτω πρὸς ἕναί σου πρὸς ἕνα ἕπὶ πάντοτε (πάντοτε) καὶ**

, αρχαία και ωραία ευχή, που αφορά στην οριστική ονοματογραφία και ένταξη των κατηχουμένων στους υποψηφίους για το βάπτισμα. Ο ιερέας έχει επικείμενο το δεξιό του χέρι στο κεφάλι του νηπίου, σύμβολο προστασίας του Θεού και της κατοχής που λαμβάνει ο Χριστός στον προσφεύγοντα σ' αυτόν υποψήφιο χριστιανό. Για όλα αυτά υπάρχουν ρητές αναφορές και υπαινιγμοί στο κείμενο της ευχής («**ἐπιτίθημι τὴν χειρὰ... καταξιωθέντα (τὴν καταξιωθεῖσαν) καταφυγεῖν ἐπὶ τὸ ἅγιον ὄνομά σου, καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν πτερύγων σου διαφυλαχθῆναι...»**), καθώς και για την αναγραφή του ονόματός του στους κατηχουμένους, υπόψηφια μέλη της Εκκλησίας («**Γράψον αὐτὸν (αὐτὴν) ἐν βίβλῳ ζωῆς σου καὶ ἔνωσον αὐτὸν (αὐτὴν) τῇ ποιμένῃ τῆς κληρονομίας σου...»**).

[Συνεχίζεται]

[113] Βλ. Μακρή Σ., «Σαραντισμός» Θ.Η.Ε. τομ. 10 (1966) σελ. 1.155-1.156.

[114] Βλ. Τρεμπέλας Π., Μικρόν Ευχολόγιον, τομ. 1, εκδ β', Αθήνα 1998, σελ 269-271.

[115] Βλ. οπ. παρ. σ. 262.

[116] Βλ. Ιωάννου Μ. Φουντούλη, «Απαντήσεις εις λειτουργικάς απορίας», τομ. 1, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 1982-1994, σελ 82 Για τη απόλυση της ακολουθίας σε τέτοιες περιπτώσεις βλ. «Απαντήσεις εις λειτουργικάς απορίας», τομ.3, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 1982-1994, σελ 14.

[117] Βλ. Ιωάννου Μ. Φουντούλη, «Απαντήσεις εις λειτουργικάς απορίας», τομ.3, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 1982-1994, σ. 14, Για την τέλεση νεκρώσιμης ακολουθίας σε ασαραντάριστη λεχώνα πρβλ. Ιωάννου Μ. Φουντούλης «Απαντήσεις εις λειτουργικάς απορίας», τομ. 1, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 1982-1994, σ. 236.

[118] Βλ. Alexander Schmemmann «Εξ ύδατος και πνεύματος», εκδ. Δομός, μτφρ. Ιωσήφ Ροηλίδης, Αθήνα 1984, σ 199.

[119] Βλ. Λκ. 2,41-52.

[120] Βλ. Γρηγορίου, ιερομονάχου, «Το ἅγιον Βάπτισμα», Ἅγιο ὄρος 1989 σελ 99-100

[121] Βλ. οπ. παρ. σ. 94.

[122] Βλ. Ιωάννου Μ. Φουντούλη, «ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΗ

ΘΕΩΡΗΣΗ», τομ. «άγιον Βάπτισμα», εκδ. Ιερά Μητρόπολη Δράμας, Δράμα 1996, σ 196.

[123] Βλ. Μικρόν Ευχολόγιον ή Αγιασματάριον, «Ακολουθία του Αγίου Βαπτίσματος» εκδ. Αποστολικής Διακονίας, σελ 54-55.